

Nr 18

Försvarsutskottets betänkande med anledning av propositionen 1973:124 angående förvärv av aktier i Crownair Swedish Ltd AB jämte motioner.

I propositionen 1973:124 har Kungl. Maj:t (försvarsdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtalet om förvärv av Svenska utvecklingsaktiebolagets aktier i Crownair Swedish Ltd AB,

2. till Förvärv av aktier i Crownair Swedish Ltd AB på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1972/73 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 820 000 kr.,

3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa borgen för lån till Crownair Swedish Ltd AB med sammanlagt högst 17 000 000 kr. jämte ränta.

Motionerna

1973:1983 av herr tredje vice talmannen Virgin och herr Petersson i Gäddvik (m) vari hemställs att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition 1973:124,

1973:1984 av herr Wååg m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en utredning av den vidare avvecklingen av försvarets transportflyg i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

I propositionen redogörs för flygvapnets nuvarande transportflygorganisation, för verksamhet m. m. i företaget Crownair Swedish Ltd AB och för ett avtal som den 8 mars 1973 har träffats med Svenska utvecklingsaktiebolaget om förvärv för statens räkning av bolagets aktier i Crownair. Avtalet förutsätter Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande. Vidare anmäls att Crownair den 12 april 1973 har avtalat om köp av Ehrenström Flyg AB.

Avtalet med utvecklingsaktiebolaget om förvärv av Crownair öppnar enligt departementschefen möjligheter att på ett smidigt sätt tillgodose försvarets behov av flygtransportresurser i händelse av beredskapstillstånd eller krig. Genom att i huvudsak föra samman de fredstida statliga flygningarna i ett företag skapas en organisation som har kapacitet att tillgodose även dessa behov.

Ägaransvaret för statens aktiepost i Crownair bör enligt departementschefen ligga hos Kungl. Maj:t genom försvarsdepartementet.

Det föreslagna anslaget av 820 000 kr. är beräknat utanför utgifts-

ramen för det militära försvaret.

I motionen 1973:1983 uttalas att de anförda skälen för åtgärderna inte synes bärkraftiga. Med hänvisning till risken för förluster i Crownairs verksamhet och till att transporterna för försvarets behov i fred endast kan komma att ta i anspråk en mindre del av bolagets kapacitet vänder sig motionärerna emot att det statliga ansvaret för bolaget läggs inom försvarsdepartementet. De anser vidare att bolagets eventuella förluster inte bör få belasta försvarets huvudtitel i riksstaten.

I motionen 1973:1984 uttalas att förslagen i propositionen endast torde medföra en dellösning för en rationell ordning när det gäller att tillgodose försvarets behov av flygtjänster av civil typ. De sex flygplan av typ DC 3 som f. n. finns inom flygvapnets transportflygorganisation torde enligt motionärerna visa sig vara högst oekonomiska vid en fullständig kostnadsredovisning och bör därför avvecklas snarast. Det framhålls som angeläget att användningen av flygvapnets större transportflygplan – två typ Hercules och två typ Caravelle – utökas genom att de även utför civila transporter. Om även dessa flygplan förs över till Crownair skulle – efter viss övergångstid – flygvapnets organisation för transportflyg kunna avvecklas och ersättas med en verksamhet i affärsmässiga former i Crownair.

Utskottet har gått igenom ärendet och inhämtat närmare information om beredskapsaspekterna och om de ekonomiska förutsättningarna för den utökade verksamhet som Crownair avses bedriva. Med utgångspunkt i investeringsbehov och utnyttjandegrad i fred inom flygvapnets transportflygorganisation anser utskottet att långsiktiga beredskapsskäl talar för bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet finner övervägande skäl tala för att – i varje fall under en övergångstid – försvarsdepartementet svarar för statens aktiepost i Crownair.

Den föreslagna medelsanvisningen är beräknad utanför utgiftsramen för det militära försvaret. Detta överensstämmer med riksdagens uttalanden, senast i samband med 1972 års försvarsbeslut (FöU 1972:17 s. 63, rskr 1972:231). På motsvarande sätt bör vinst eller förlust i Crownairs verksamhet inte påverka utgiftsramen.

Som framhålls i motionen 1973:1984 torde en fullständig kostnadsredovisning ge vid handen att nuvarande flygplan typ DC 3 är dyra i drift. Övergripande beredskapsskäl m. m. gör att de likväl behövs i dagsläget. Liksom departementschefen anser utskottet att de i propositionen förordade åtgärderna öppnar möjligheter att på ett lämpligt sätt tillgodose försvarets behov av att under olika förhållanden disponera flygplan i denna storleksklass. Beträffande större flygplan, särskilt lämpade för försvarets behov men ännu så länge föga efterfrågade för civilt bruk, talar starka skäl för en fortsatt drift i flygvapnets organisation. Någon utredning av denna fråga är f. n. inte påkallad, men utskottet förutsätter att en omprövning sker om förhållandena skulle ändras påtagligt. Emellertid bör Crownair marknadsföra tjänster som kan utföras i civil verksamhet med dylika plan även om driftansvaret åvilar

flygvapnets organisation.

Av det anförda framgår att utskottet inte förordar bifall till något av motionsyrkandena.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1973:1983,
2. att riksdagen avslår motionen 1973:1984,
3. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna avtalet om förvärv av Svenska utvecklingsaktiebolagets aktier i Crownair Swedish Ltd AB,
4. att riksdagen till *Förvärv av aktier i Crownair Swedish Ltd AB* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1972/73 under fonden för statens aktier anvisar ett investeringsanslag av 820 000 kr.,
5. att riksdagen bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa borgen för lån till Crownair Swedish Ltd AB med sammanlagt högst 17 000 000 kr. jämte ränta.

Stockholm den 17 maj 1973

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), Gustafsson i Stenkyrka (c), fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Enskog (fp), Gustafsson i Uddevalla (s), Gustavsson i Ängelholm (s), Häll (s), Öhvall (fp), Brännström (s), Glimnér (c), Gustavsson i Nässjö (s), Gernandt (c), Oskarson (m) och Runesson (s).

Reservation

av herrar Petersson i Gäddvik och Oskarson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet har" och på s. 3 slutar med att utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag bort ha följande lydelse:

Utskottet har gått igenom ärendet och inhämtat närmare information om beredskapsaspekterna och om de ekonomiska förutsättningarna för den utökade verksamhet som Crownair avses bedriva.

Enligt utskottets mening kan försvarets behov av flygtransportresurser tillgodoses på ett mera naturligt och bättre sätt än enligt regeringens förslag. I fred är det mest lämpligt att köpa de flygtjänster man inte kan tillgodose inom försvarets organisation på den marknad som finns. För beredskap och krig kan man, liksom beträffande andra nyttigheter, planera och träffa avtal om att tillgängliga resurser skall disponeras av försvaret. Möjligheterna att utnyttja rekvisitionslagen (1942:583) finns också.

Med den av regeringen skisserade lösningen riskerar man att eljest livskraftiga företag i flygtransportbranschen får övermäktiga svårigheter genom att Crownair kan komma att ges en viss förmånsställning vid utförande av flygtjänster för statliga myndigheter. Samtidigt finns det enligt utskottets mening en risk för att Crownair inte kan bedriva sin verksamhet utan tillskott av statliga medel eller en taxesättning gentemot försvaret och andra statsmyndigheter som kan få besvärande konsekvenser.

Det finns alltså inte bärande skäl för att det statliga ägaransvaret för Crownair flyttas över från Svenska utvecklingsaktiebolaget till Kungl. Maj:t (försvarsdepartementet). En sådan åtgärd skulle dessutom strida mot den princip som nyligen har kommit till uttryck i att den statliga företagsamhet som varit knuten till försvarsdepartementet, t. ex. förenade fabriksverken, har flyttats därifrån,

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1983 och med avslag på motionen 1973:1984 avslår Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1973:124.